

Лични впечатления от отварянето на Берлинската стена
(Извадки от един стар бележник по случай Международния ден на свободата, 9 ноември)

Красен Станчев

Би трябвало да съм роден с известен шанс. Едно от многосмислените съвпадения в живота ми бе обстоятелството, че се озовах в Берлин почти веднага след вдигането на железната завеса. Ето част от онова, което съм си записал.

10 ноември 1989 (петък)

Сутринта – интервю за програма “Панорама”, от улицата – тогава бул. Руски. Въпрос “какво може да се очаква след промените?”. Отговаряме заедно с Румен Димитров. (Той сега май е в Австралия.) Обещават ни, че ще пуснат по 30 секунди. Аз говорих 10 секунди, Румен – пет минути.

11 ноември (събота)

Около обед

Пристигам в Берлин. Поканен съм от Михаел Бри – тогава дисидент, сега № 2 в след Грегор Гизи в Партията на демократичния социализъм. Трябва да говоря на руски по темата “Към въпроса за обществените корени на стопанските реформи” (*Zur Frage der sozialen Wurzeln der Wirtschaftsreformen*). Записките ми са незавършени.

Следобед

По предложение на чужденците (от не-германската Източна Европа) решаваме да отидем в Западен Берлин, а конференцията да направим вечерта в Източен Берлин. За не-германци е резервиран граничният пункт на Фридрихщтрасе (известното “КПП” Check Point Charlie). Всички и немци (с изключение на Бри), и чужденци се запътихме към Западен Берлин.

Първи впечатления

- Всички са много сериозни, докато преминат границата и много усмихнати, от другата страна.
- Отнякъде научавам, че, - понеже на 10 ноември всички източни германци не се качвали в западния градски транспорт, защото бил скъп, а те нямали пари, от 11-ти за източните (включително. и негерманци) този транспорт е безплатен. По този повод – впечатление от метрото: В момента, в който влизат във вагона, източно-германците си показват паспорта.
- От източната страна на стената няма никакво веселие, от западната страна е точно обратното. Не знаех или бях забравил, че тя – степената – е изрисувана само от запад. Хората започнаха физически да я чупят на 11 ноември (тогава се досещат да донесат чукове и кирки) именно от западната страна.

- От “Фридрихшрасе” взех метрото до Курфюрстердам (някой ми беше казал, че там е най-многолюдно). Веднага срещу изхода от метрото – магазин за обици, на рекламата така и пише: “Earrings” [“обици”]. Но магазинът бе толкова голям, че аз си извадих от джоба на шлифера речник, за да проверя какво значи на немски “earrings”.
- От време навреме хората се хващат за носовете – това е знак, че наблизо има “Трабант” или “Вартбург”.
- Конференцията, днес бихме я нарекли “мозъчна атака” започна към 18:30 в Източната част на Берлин.

12 ноември, неделя

За този ден важи същата уговорка – начало на заседанията в 17 и 30; дотогава – всички сме оттатък стената. Поотделно, без Михаел Бри.

- В надземния влак чета вестници (безплатни), в тях има карта на цял Берлин с много полезна информация. Включително за това, че и уличните контейнери-тоалетни също са безплатни. Има обяви за конференции и манифестации през следващата седмица в Западен Берлин. Записал съм си две от темите: “Бъдещи перспективи на движението за свобода” и “Ролята на Берлин в един общ европейски дом”. Нямам никакви бележки къде е трябвало да се състоят.
- Забелязвам лозунгите, изписани наскоро с бяла боя, по някои от отвесните покриви около “Фридрихшрасе”: “Честита Свобода, Революцията продължава!”; “Честни избори – веднага!”; “Освободете Берлинския университет!”; на платнището на един пикап “Фолксваген”, от който двама чернокожи младежи раздават безплатен чай (който иначе на улицата струва две марки) пише: “Чужденци, червен фронт веднага!”
- Една доста възрастна американка се опитва да отчупи парче с малко джамджийско чукче. (Намерих отнякъде нещо като лост и откъртих две парчета – едното за нея, другото за мен.)
- На следващия ден – понеделник, 13-ти (пак започвахме “мозъчната атака” вечерта) направих дарение за библиотеката на Свободния университет в Берлин – цялата домашна колекция на българския “самиздат” на 1988 и 1989 г. Процедурата им отне дълъг спор с портиера, два часа чакане на служител да вземе книгите и попълване на някакъв документ; служителят отиде някъде с документа и след още 45 минути чакане, оставих “самиздата” на портиера. Преди няколко години проверих каталога на библиотеката в Интернет – от моето дарение нямаше и спомен. На главното здание на Свободния университет пишеше: “Честита Коледа! Ние продължаваме да стачкуваме!”
- В трамвая обратно към “Фридрихшрасе” бе разлепено следното послание:

“Ние се борихме срещу степната.

Сега степаната е само музей.

Тук е писана следвоенната история на Берлин.

Това беше само началото.

Сега всяка крачка е крачка напред към единна Европа.

Ще защитим принципите, отстоявани досега”.

От подписа се разбираше, че това извадка от писмо на човек с немско име и фамилия от Ню Йорк, изпратено на 10 ноември 1989. (Не съм записал до кого е изпратено писмото).

Красен Станчев

9 ноември 2005 г., София

Послепис

След като се прибрах от Берлин разбрах, че в “Панорама” са “пуснали” само Румен. На въпроса какво може да се очаква аз бях отговорил, че от различните неправителствени групи до месец ще възникне политическа и ще има плурализъм. После се опитах да публикувам част от впечатленията си в българската преса. След няколко седмични безуспешни опити в “Труд” и “Отечествен фронт”, публикувах нещо като пътепис във в-к “Стършел” (благодарение на Георги Александров, който по-късно стана директор на *Егмонд – България*).